

ePOOKI

OULUN AMMATTIKORKEAKOULUN TUTKIMUS- JA KEHITYSTYÖN JULKAISUT ISSN 1798-2022

ePooki 39/2020

Vanhempien kokemukset lähtökohtana kehitettäessä perhelähtöistä moniammatillista kuntoutusta

Anttonen Sirpa, Niemelä Eija, Saarnio Reetta, Pölkki Tarja

5.6.2020 ::

Onnistunut perhelähtöinen kuntoutus perustuu moniammatillisen asiantuntijatiimin yhteistyön taidonnäytteeseen. Vanhemmat toimivat parhaina perhelähtöisyyden toteutumisen asiantuntijoina. On tärkeää mahdollistaa heidän osallisuutensa lapsensa hoitoon ja kuntoutukseen. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan vanhemmat arvostavat lapsensa hoitoon osallistuneita asiantuntijoita ja ovat tyytyväisiä perhelähtöisyyden toteutumiseen. Perhelähtöisyyteen vanhemmat kokivat kuuluvan osallisuuden tutkimustilanteissa, kuulluksi tulemisen ja perheen kokonaistilanteen huomioimisen.

Perhelähtöisyys lasten hoitotyössä

Perhelähtöisen hoidon käsitettä on kirjallisuudessa käsitelty yli 60 vuoden ajan. Perhelähtöisyyteen kuuluu perheen ainutlaatuisuuden kunnioittaminen, perheen tukeminen ja osallisuus, yhteistyö ja vastavuoroinen kommunikaatio ^[1]. Suomessa perhelähtöisyyttä säädellään lainsäädännössä ^[2] ja se on mukana sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämissuunnitelmissa ^[3]. Perhelähtöisessä hoitotyössä perhe nähdään kokonaisuutena. Tavoitteena on parantaa hoidon laatua ja lisätä perheen luottamusta ^[4].

Vanhemmat kokevat osallisuuden toteutuvan tutkimustilanteissa

Artikkeli pohjautuu Oulun ammattikorkeakoulussa (Oamk) tehtyyn ylemmän korkeakoulututkinnon opinnäytetyöhön ^[5], jossa haastattelututkimuksella kerättiin vanhempien kokemuksia perhelähtöisyyden toteutumisesta lastenneurologisen osaston tutkimusjaksolta. Tutkimus rajattiin lastenneurologisella osastolla olevien lapsipotilaiden vanhempiin, joiden lapsella oli diagnosoitu jo aiemmin jokin neurologinen sairaus ja jotka tulivat lastenneurologian osastolle tutkimusjaksolle helmikuun 2019 aikana tai sen jälkeen. Vanhempien (n=4) kokemukset perhelähtöisyyden toteutumisesta olivat pääosin positiivisia. Vanhemmat muun muassa pystyivät osallistumaan tutkimustilanteisiin, heidän mielipiteitään kuunneltiin ja perheen kokonaistilanne otettiin huomioon. Vanhemmat olivat tyytyväisiä osaston toimintaan ja he arvostivat erittäin suuresti hoitohenkilökuntaa.

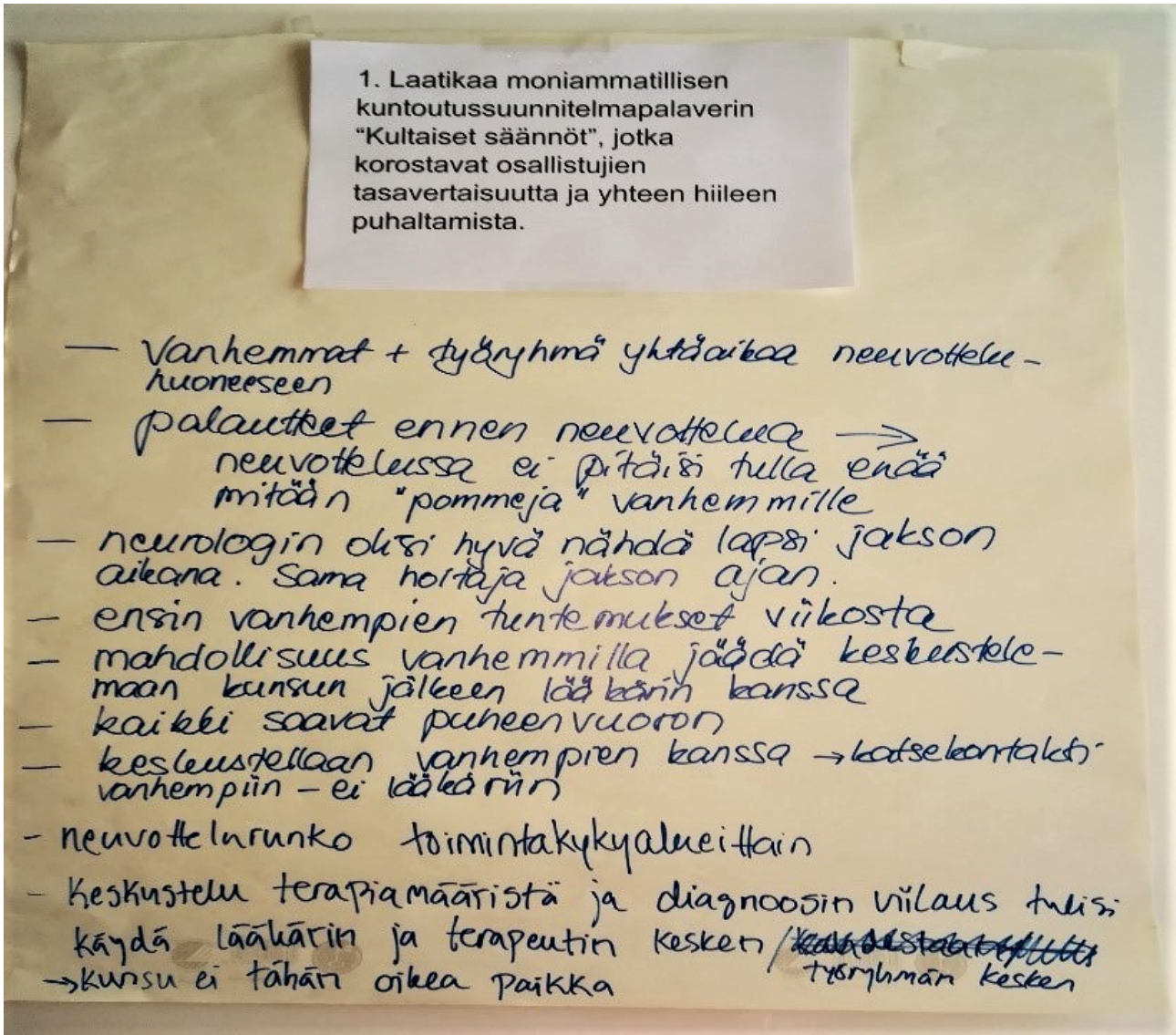
Toisaalta tuloksista ilmeni, että vanhempien asiantuntijuutta ei aina arvostettu riittävästi ja vanhemmat kokivat, että osastojakson aikataulu oli kiireinen. Kuntoutussuunnitelmapalaveri, sen odottaminen ja siihen valmistautuminen aiheuttivat vanhemmille ylimääräistä stressiä koko osastojakson ajan.

Moniammatillisen työryhmän ehdotukset perhelähtöisyyden kehittämiseksi

Tutkimuksen tulokset esitettiin lastenneurologisen yksikön henkilökunnalle kehittämissiltapäivässä 5.2.2020. Tilaisuuteen osallistui 20 hengen moniammatillinen työryhmä, joka koostui fysioterapeuteista, kuntoutusohjaajista, lähihoitajista, sairaanhoitajista ja toimintaterapeuteista. Kehittämistehtävien aiheet nousivat tutkimusaineistosta ja niitä olivat: 1) moniammatillisen kuntoutussuunnitelmapalaverin "Kultaiset

säännöt”, jotka korostavat osallistujien tasavertaisuutta ja yhteen hiileen puhaltamista, 2) toimenpide-ehdotukset osastojakson päivittäisen aikataulun rauhoittamiseksi ja 3) osaston henkilökunnan omat ajankohtaiset kehittämiskohteet.

Kehittämisiltapäivän toteutuksessa hyödynnettiin yhteistoiminnallista ryhmätyömenetelmää, näyttelykävelyä. Näyttelykävely soveltuu hyvin tilanteisiin, joissa halutaan keskustella sekä tuottaa ja kehittää uusia ratkaisuja (työ)yhteisön yhteisen päämäärän ja tavoitteiden pohjalta. Yhteistoiminnalliset menetelmät parantavat kaikkien osallistujien osallisuutta. [6]. Näyttelykävelyssä osallistujat työskentelivät kolmen-kuuden hengen ryhmissä ja tuottivat kehittämissuhteita annettuihin aiheisiin. Esimerkki ryhmätyönä kootusta posterista on kuvassa 1.

KUVA 1. Työryhmän tuottamat "Kultaiset säännöt"

Henkilökunta tunnisti vanhempien esiin nostamia kehittämiskohtia omasta työstään. Vanhempien kokemukset toivat henkilökunnalle myös uskoa, luottamusta ja kiitosta siitä, että asioita on tehty hyvin ja oikealla tiellä ollaan. Kehittämisiltapäivän ryhmäkeskusteluissa nousi selkeästi esille moniammatilliseen yhteistyöhön liittyvä ajankäyttö. Yhteisen ajan löytäminen ei ole kiireisessä arjessa helppoa, vaikka se olisi onnistuneen yhteistyön kulmakivi. Taulukossa 1 on koostettuna kehittämistehtävien tuotokset.

TAULUKKO 1. Kooste kehittämistehtävän tuotoksista

Kultaiset säännöt kuntoutuussuunnitelma-palaveriin	Toimenpide-ehdotukset aikataulun rauhoittamiseksi	Henkilökunnan omat kehittämiskohteet
<p>Vanhemmat ja työryhmä yhtä aikaa neuvotteluhuoneeseen.</p> <p>Palautteet ennen neuvottelua.</p> <p>Neuvottelussa ei pitäisi tulla "pommeja".</p> <p>Neurologin hyvä tavata lapsi ennen neuvottelua.</p> <p>Ensin vanhempien tuntemukset viikosta.</p> <p>Vanhemmille mahdollisuus jäädä keskustelemaan.</p> <p>Kaikki saavat puheenvuoron.</p> <p>Keskustellaan vanhempien kanssa.</p> <p>Neuvottelurunko toimintakykyalueittain.</p>	<p>Enemmän yhteisaikoja.</p> <p>Pienille päiväuniaika.</p> <p>Vanhemmat mukaan työn suunnitteluun.</p> <p>Hoitajan läsnäolo/perheen rauhoittaminen.</p> <p>Organisointi aikataulujen sujuvoittamiseen.</p> <p>Huoneisiin kuvitettu päiväjärjestys.</p>	<p>Moniammatillinen yhteistyö.</p> <p>Riittävästi aikaa yhteishaastatteluun.</p> <p>Yhteishaastattelu mahdollisimman monelle jaksolaiselle.</p> <p>Tiimin kokoontuminen tarvittaessa ennen hoitoneuvottelua ja keskustelu lapsen toimintakyvystä pitkin jaksoa tiimin jäsenten kesken.</p> <p>Videoneuvottelu-mahdollisuus.</p>

Lopuksi

Tämän tutkimuksen tulosten mukaan lasten moniammatillisessa kuntoutuksessa korostuivat perheen kokemus osallisuus, kunnioitus ja yhteistyö, jotka ovat myös aikaisempien tutkimusten mukaan perhelähtöisyyden keskeisiä ominaispiirteitä [11] [4] [7] [8] [9]. Lisäksi samat haasteet, kuten kiireen tuntu osastojaksos aikana, vanhempien asiantuntijuuden riittävä huomioiminen ja asiantuntijakeskeisyys [10] [11] [12] näyttäytyvät tämän tutkimuksen mukaan vanhempien kokemana. Vaikka perhelähtöisessä lastenhoitotyössä on edelleen kehitettävää, vanhemmat arvostavat ja kunnioittavat lapsensa hoitoon ja kuntoutukseen osallistuvia asiantuntijoita.

Tutkimuksella kerättyä kokemustietoa tullaan hyödyntämään lastenneurologisen osaston toiminnassa moniammatillisen työn kehittämiseen ja uusien työntekijöiden perehdyttämiseen. Perheiden kokemusten perusteella pystytään myös laatimaan tarkempi palautekyselylomake osastojaksolla oleville perheille. Tulevaisuudessa perhelähtöisyyttä on tärkeää tutkia myös lasten näkökulmasta ja ottaa käyttöön perhelähtöisyyden arvioimiseen kehitettyjä luotettavia mittareita.

Artikkeli perustuu opinnäytetyöhön:

Anttonen, S. 2020. Perhelähtöisyys lasten moniammatillisessa neurologisessa kuntoutuksessa. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Oulu. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202002262782>

Lähteet

1. ^^{ab}Smith, W. 2018. Concept Analysis of Family-Centered Care of Hospitalized Pediatric Patients. *Journal of Pediatric Nursing* 42, 57–64. Hakupäivä 7.5.2020. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2018.06.014>
2. ^Terveystieteiden tutkimuskeskus. 2010. § 2. Finlex. Hakupäivä 20.4.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>
3. ^Valtioneuvosto. 2019. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019. Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:13. Hakupäivä 20.4.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-808-3>
4. ^^{ab}Coyne, I. & Holmström, I. 2018. Centeredness in Healthcare: A Concept Synthesis of Family-centered Care, Person-centered Care and Child-centered Care. *Journal of Pediatric Nursing* 42, 45–56. Hakupäivä 7.5.2020. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2018.07.001>
5. ^Anttonen, S. 2020. Perhelähtöisyys lasten moniammatillisessa neurologisessa kuntoutuksessa. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Hakupäivä 20.4.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202002262782>
6. ^Repo-Kaarento, S. 2009. Yhteistoiminnallinen oppiminen ja ryhmäopetus. Teoksessa S. Lindblom-Ylänne & A. Nevgi (toim.) *Yliopisto-opettajan käsikirja*. Helsinki: WSOYpro Oy, 280–299

7. [△Shevell, M., Oskoui, M., Wood, E., Kirton, A., Van Rensburg, E., Buckley, D., Ng, P. & Majnemer, A. 2018. Family-centred health care for children with cerebral palsy. Developmental Medicine & Child Neurology 61 \(1\), 62–68. Hakupäivä 7.5.2020.
<https://doi.org/10.1111/dmcn.14053>](#)
8. [△Morgan, F. & Tan, B.-K. 2011. Rehabilitation for children with cerebral palsy in rural Cambodia: parental perceptions of family-centred practices. Child Care, Health & Development 37 \(2\), 161–167. Hakupäivä 7.5.2020.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2214.2010.01170.x>](#)
9. [△Øien, I., Fallang, B. & Østensjø, S. 2010. Goal - setting in paediatric rehabilitation: perceptions of parents and professional. Child Care, Health & Development 36 \(4\), 558–565. Hakupäivä 7.5.2020.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2214.2009.01038.x>](#)
10. [△Arabiat, D., Whitehead, L., Foster, M., Shields, L. & Harris, L. 2018. Parents` experiences of Family Centred Care practices. Journal of Pediatric Nursing 42, 39–44. Hakupäivä 7.5.2020.
<https://doi.org/10.1016/j.pedn.2018.06.012>](#)
11. [△Murrell, D.V. Crawford, C.A., Jackson, C.T., Lotze, T.E. & Wiemann, C.M. 2018. Identifying Opportunities to Provide Family-centered Care for Families With Children With Type 1 Spinal Muscular Atrophy. Journal of Pediatric Nursing 43, 111–119. Hakupäivä 7.5.2020.
<https://doi.org/10.1016/j.pedn.2018.09.007>](#)
12. [△Veijola, A. 2004. Matkalla moniammatilliseen perhetyöhön – lasten kuntoutuksen kehittäminen toimintatutkimuksen avulla. Väitöskirja. Oulun yliopisto. Hakupäivä 7.5.2020.
<http://urn.fi/urn:isbn:9514274245>](#)

Metatiedot

Nimeke: Vanhempien kokemukset lähtökohtana kehitettäessä perhelähtöistä moniammatillista kuntoutusta

Tekijä: Anttonen Sirpa; Niemelä Eija; Saarnio Reetta; Pölkki Tarja

Aihe, asiasanat: kuntoutus, lastenneurologia, moniammatillisuus, perhekeskeisyys

Tiivistelmä: Artikkelisi esittelee vanhempien kokemuksia perhelähtöisyyden toteutumisesta lastenneurologisessa hoidossa ja kuntoutuksessa. Perhelähtöinen lähestymistapa on perusta koko perheen osallistamiseksi ja huomioimiseksi silloin, kun lapsi sairastuu. Perhelähtöisyydellä pyritään parantamaan hoidon laatua ja lisäämään perheen luottamusta.

Tutkimuksen mukaan vanhemmat muun muassa pystyvät osallistumaan tutkimustilanteisiin osastojakson aikana, heidän mielipiteitään kuunnellaan ja perheen kokonaistilanne huomioidaan. Osastojakson päivittäinen aikataulu tuntuu vanhemmista välillä liian kiireiseltä. Osastojakson lopussa pidettävä moniammatillinen kuntoutussuunnitelmapalaveri ja siihen valmistautuminen stressaavat vanhempia. Huonosti sujunut palaveri jää painamaan vanhempien mieltä pitkäksi aikaa. Osastojakson aikaisista haasteista huolimatta vanhemmat arvostavat ja kunnioittavat lastenneurologisen osaston henkilökuntaa.

Tutkimustuloksia ja vanhempien kehittämisohdotuksia käsiteltiin yhteistoiminnallisesti moniammatillisissa pienryhmissä. Henkilökunta tunnisti vanhempien kokemuksia ja epäkohtia osastojakson ajalta. Pienryhmät kokosivat kehittämisohdotuksia kuntoutussuunnitelmapalaverin ”kultaisiksi säännöiksi” ja päivittäisen aikataulun rauhoittamiseksi sekä toivat esille omia ajankohtaisia kehittämisideoitaan. Tutkimustuloksia tullaan hyödyntämään lastenneurologisen osaston moniammatillisen työn kehittämiseen ja uusien työntekijöiden perehdyttämiseen. Perheiden kokemuksia voidaan hyödyntää myös osastojakson palautelomakkeen päivittämiseen. Artikkelisi pohjautuu Oulun ammattikorkeakoulussa tehtyyn ylempään korkeakoulututkinnon opinnäytetyöhön.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2020-06-05

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2020052639190>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: CC BY-NC-ND 4.0

Näin viittaat tähän julkaisuun

Anttonen, S., Niemelä, E., Saarnio, R. & Pölkki, T. 2020. Vanhempien kokemukset lähtökohtana kehitettäessä perhelähtöistä moniammatillista kuntoutusta. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 39. Hakupäivä xx.xx.xxxx. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2020052639190>.